

НАСЪРЧАВАНЕ НА РАЖДАЕМОСТТА ЧРЕЗ СЪЗДАВАНЕ НА СРЕДА, БЛАГОПРИЯТНА ЗА ОТГЛЕЖДАНЕТО И ВЪЗПИТАНИЕТО НА ДЕЦА В БЪЛГАРИЯ¹

Йордан Христосков¹, Татяна Коцева²,
Елица Димитрова², Станислава Николова-Моралийска²

¹ *Институт за икономически изследвания при БАН*

² *Институт за изследване на населението и човека при БАН*

¹ yhristoskov@vuzf.bg

Резюме: Настоящата публикация представя експертното мнение на екип от Института за икономически изследвания и Института за изследване на населението и човека при БАН по един от ключовите приоритети на актуализираната Национална стратегия за демографско развитие на населението в Република България (2012–2030 г.), свързан с насърчаване на раждаемостта чрез създаване на среда, благоприятна за отглеждането и възпитанието на деца. Представени са предложения, формулирани на основата на обзор, представен в синтезиран вид, на текущото състояние на инфраструктурата от детски заведение в страната; семейно-професионалния баланс и политиките в социално-осигурителната сфера, засягащи родителите с малки деца.

Ключови думи: демографска политика, семейна политика, раждаемост, политически мерки, детски градини, семейно-професионален баланс, семейни помощи за деца, обезщетения при бременност и раждане

УВОД

Настоящата публикация представя експертното мнение на екип от Института за икономически изследвания и Института за изследване на населението и човека при БАН по един от ключовите приоритети на актуализираната Национална стратегия за демографско развитие на населението в Република България (2012–2030 г.), свързан с насърчаване на раждаемостта чрез създаване на среда, благоприятна за отглеждането и възпитанието на деца.

Важността на този ключов приоритет произтича от негативните въздействия на продължаващия през последните десетилетия тренд на ниска ражда-

¹ Настоящият материал е разширен вариант на доклад, разработен по поръчка на Зам.-председателя на Министерския съвет и Министър на труда и социалната политика на Република България И. Калфин „Цели, приоритети и политики за изпълнение на Стратегията за демографско развитие на Република България“, София, 2015.

емост в страната, съпътстван от интензивната външна емиграция на млади, в репродуктивна възраст хора. Макар и със своите национални специфики, демографската ситуация в България се вписва в общия европейски контекст на остаряване на населението и на сериозни изпитания пред семейната институция. Така политиките на Европейския съюз за възраждане на семейните ценности и за „демографско обновяване“ са общата философска рамка, в която България следва да търси и реализира своята национална демографска и семейна политика.

- Целите, които си поставят авторите в предложения материал, са следните:
- да се изведат основните проблеми и дефицити, имащи отношение към политиките в подкрепа на семействата и децата; извеждането на проблемите съответства на основните направления, набелязани в Европейския модел на политики в подкрепа на семейството; формулирането на дефицитните и проблемните области е направено на основата на вторичен анализ на данни от НСИ, както и от извадкови изследвания;
 - да се формулират конкретни предложения за мерки, насочени към повишаване на ефективността на политиките за подпомагането на семействата с деца у нас; една част от предложенията са по-обща, други мерки, най-вече в сферата на паричното подпомагане на семействата с деца и в сферата на съчетаване на професионалните и семейните ангажименти имат конкретен характер; формулирането на конкретните мерки е направено и въз основа на анализ на отделни клаузи на социалното законодателство и най-вече на Закона за семейните помощи.

Авторите не претендират за изчерпателност на предложените мерки, а по-скоро за насочване вниманието на политиците и инициращите и вземащите решения към възможни допълнения и корекции на сега действащото социално законодателство в частта, касаеща подпомагането на семействата в отглеждането на децата.

НАСОКИ ЗА ОПТИМИЗИРАНЕ НА ПОЛИТИКИТЕ, СВЪРЗАНИ С РАЖДАЕМОСТТА, ОТГЛЕЖДАНЕТО И ВЪЗПИТАНИЕТО НА ДЕЦАТА

Актуализираната национална стратегия за демографско развитие на населението в Република България (2012–2030 г.) определя като един от основните приоритети: Забавяне на негативните демографски процеси и намаляване на броя на населението. За реализирането на стратегическия приоритет са очертани конкретни задачи, мерки и дейности в 12 основни направления, на първо място от които е изведено: **„Насърчаване на раждаемостта чрез създаване на среда, благоприятна за отглеждането и възпитанието на деца“.**

Конкретните задачи и мерки за създаване на среда, насърчаваща раждаемостта, са групирани в следните под-направления:

- Развитие на отговорно родителство и равнопоставеност между жените и мъжете в семейството;
- Финансови стимули за раждане и отглеждане на деца;